

Шпак Л. Ф.

*Комунальний заклад «Явдотівська неповна середня загальноосвітня школа – загальноосвітній навчальний заклад I – II ступенів» с. Явдотівка Широківський район
Дніпропетровська область індекс 53722
e-mail: shpak.avdotievka@gmail.com*

СПІВПРАЦЯ ШКОЛИ І СІМ'Ї В РОЗВИТКУ ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ ОБДАРОВАНОЇ ДИТИНИ

Анотація : Стаття своєю метою ставить розкриття специфіки і завдань співпраці школи, сім'ї, учнівської і батьківської громадськості у розвитку творчого потенціалу обдарованої дитини.

Annotation : The article aims to put the disclosure of the specific tasks and cooperation of school, family, student and parent community in the development of the creative potential of gifted children.

Розвиток творчих здібностей особистості – це одвічний гуманістичний принцип. Самостійна, творча особистість здатна служити з віддачею і відповідальністю своїй державі і народу. Тому актуальним і важливим є реалізація комплексної програми пошуку, навчання і виховання обдарованих дітей і молоді «Творча обдарованість».

Розрізняють загальну і спеціальну обдарованість. Загальна розумова обдарованість виявляється в оволодінні всіма видами діяльності, в успішному здійсненні яких необхідні певні розумові якості. Спеціальна обдарованість пов'язана з певними видами діяльності, в яких вона найбільше розвивається.

Як відомо, розрізняють обдарованість :

- соціальну – лідерську;
- художню – музичну, образотворчу, сценічну ;
- психомоторну – спортивні здібності;

- інтелектуальну – здатність аналізувати, мислити, зіставляти факти (є діти, що відмінно навчаються з 1 – 3 предметів і дещо гірше або ж і не встигають з решти предметів);
- академічну – надзвичайна здатність до навчання взагалі (стають відмінними спеціалістами);
- творчу – нестандартне і нешаблонне бачення і мислення. Таку дитину дуже важливо роздивитись і допомогти їй.

Обдарована дитина шукає спілкування з дорослими, тому що дорослі розуміють її краще, ніж однолітки, які насміхаються, дають образливі прізвиська тощо. Обдаровані діти найчастіше перебільшено емоційні. Вразливі, запальні, легко збуджуються через дрібниці. Хибним буде вважати це як вередливість їх, скоріше це ознака і виявлення їх натури. Вони рідко бувають спокійними, страждають від своєї винятковості, але багатьох рятує відчуття гумору. У них особлива мова, особливе сприйняття. Тому такі якості дітей вимагають особливого підходу до них. Не випадково за рішенням Всесвітньої організації охорони здоров'я обдаровані діти входять до «групи ризику».

Фахівці давно відмітили, що обдаровані діти часто виростають в інтелігентних сім'ях. Це пояснюється сімейною атмосферою, системою сімейних цінностей, а зовсім не в особливих генах геніальності.

Батьки, як правило, заохочують і бажають розвивати в своїй дитині пізнавальні потреби та різні здібності, але роблять це по – різному. Психологічні дослідження показують, що пізнавальна мотивація виявляється у формі дослідницької, пошукової активності, чутливості до нового, знаходженні нового у звичайному.

Для виявлення обдарованості використовують різні методи : від найпростішого батьківського спостереження до спеціально розроблених стандартизованих та тестових завдань. Батьки використовують виховні

стратегії : стратегія прямого виховного впливу, де вони постійно пропонують дітям якісь розвиваючі ігри, вправи. Інколи ця стратегія дає результати, але часто в дитини виникає внутрішня протидія. Друга категорія батьків вважає, що вивчати та розвивати їх дитину повинні фахівці. Однак не треба перекладати повністю всі турботи на інших, а самим стояти осторонь. Третя стратегія – це коли батьки дають вибір своїй дитині та намагаються підібрати гарну школу, при цьому не контролюють розвиток здібностей. Найголовніше в таких сім'ях – атмосфера пізнавальних інтересів самих батьків. Батьки самі ходять на виставки, читають, не нав'язуючи своїх інтересів. Така стратегія є найефективнішою.

Батьки повинні особливу увагу приділяти розвиткові пізнавальних інтересів дитини, адже завдяки їм формуються основні інтелектуальні вміння, необхідні для засвоєння знань, закладається основа для дальшого успішного оволодіння знаннями.

Робота над розвитком пізнавальних інтересів дитини активізує її діяльність, підвищує продуктивність праці. Звісно, батьки не повинні залишати дитину наодинці зі своїми проблемами. Батьківська допомога повинна бути обережною, виваженою, має настановити дитину на власні розв'язки, а не насаджувати свої. Головне завдання батьків – прагнути, щоб навчальна праця їх дитини приносила їй радість. Дитина, яка захоплена справою, що їй до вподоби, виявляє наполегливість, силу волі, критичне ставлення до загальновідомого.

Роль батьків в розвитку творчого потенціалу їх дітей велика. Однак не всі батьки вміють розгледіти в дитині обдарованість, інколи стають на заваді розвитку певної обдарованості, ігнорують бажання дітей, натомість наполегливо нав'язують їй свої якісь уподобання. Тому на допомогу повинні прийти педагоги. Вони мають навчити батьків розвиткові творчих здібностей і обдарованості у їхніх дітях. Тут

важливе значення мають відкриті запитання, творчі дискусії, глибоке знання батьками психологічної сутності творчого процесу, віра в інтелектуальні сили дитини. Для дитини батьки повинні створити умови, щоб обдарована дитина мала змогу самостійно здійснювати свою індивідуальну діяльність. Завдання батьків полягає в максимальному сприянні, стимулюванні активності та розвитку в дитини винахідливості, ініціативи, творчого підходу до навчання. Бажано, щоб у дитини був улюблений затишний куточок, де вона може повністю усамітнитися і спокійно подумати.

Розвиваючи творчі здібності дитини, батьки виконують суспільний запит щодо формування особистості, здатної самостійно мислити, приймати сміливі і нестандартні рішення, творчо ставитись до праці. Саме такі творчі особистості мають високий рівень національної самосвідомості, що виявляє причетність їх до споконвічних духовних цінностей українського народу. А допоможуть їм стати їх порадики – батьки і вчителі.

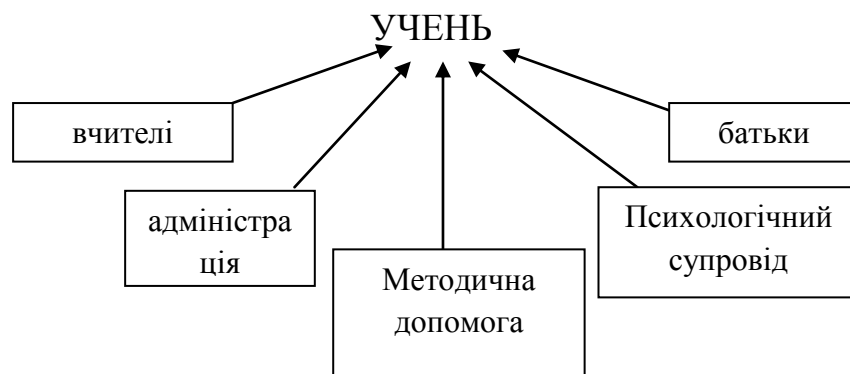
Серед напрямків розвитку обдарованості і здібності у дитини мають стати такі чинники у батьків та викладачів по відношенню до дитини :

- повага до бажання дітей самостійно працювати;
- надання дитині свободи вибору;
- Створення умов для конкретного втілення творчої ідеї;
- Заохочення обдарованої дитини;
- Розвиток цікавості, допитливості, кмітливості, інтелекту, формування пізнавальних інтересів;
- Організація різноманітних ігор, вікторин, розгадування і складання кросвордів, чайнвордів, ребусів тощо;
- Надання авторитетної допомоги;
- Терпимість до безладдя;

- Здібність до самоаналізу;
- Знання психологічних особливостей обдарованої дитини. Розуміння їхніх потреб та інтересів;
- Володіння почуттям гумору;
- Застосування форм і методів народної педагогіки;
- Створення затишних і безпечних умов для розвитку.

На виконання Концепції державної програми роботи з обдарованою молоддю в нашій школі розроблена і діє програма «Творча обдарованість», основна мета якої – забезпечення фундаментальної освітньої підготовки, розвиток інтелекту, творчого потенціалу, фізичного вдосконалення, збереження фізичного і психічного здоров'я.

Координація зусиль в роботі з обдарованими учнями у комунальному закладі «Явдотівська неповна середня загальноосвітня школа – загальноосвітній навчальний заклад I – II ступенів» виглядає так :

Розглядаючи детальніше, визначаємо функції кожної ланки. З боку адміністрації школи спрямована робота на вироблення стратегії, організацію індивідуальної роботи, роботу в мікрорайоні, розподіл годин варіативної складової, підготовку вчителів. З батьками проводиться індивідуальна робота, батьківський всеобуч. Зусилля вчителя спрямовані на внутрішню – класову диференціацію, позакласну роботу тощо. У нашій сільській малокомплектній школі посада психолога відсутня. Однак в

середніх школах району, у відділ освіти є фахівці, які можуть надати психологічну допомогу батькам і учням. Крім того, введена в роботу класного керівника година психолога.

Науково – методичне забезпечення програми роботи з розвитку обдарованості учнів в нашій школі полягає у :

- Впровадженні активних педагогічних технологій;
- Зборі і систематизації матеріалів на допомогу вчителям, які працюють із здібними учнями;
- Участі вчителів у конкурсі «Вчитель року», у майстер – класах вчителів;
- Участь у районних семінарах для вчителів;
- Створенні в навчальних кабінетах картотеки матеріалів підвищеної складності.

Протягом останніх років працюємо над створенням і організацією системи пошуку обдарованих дітей. Можна представити у вигляді таблиці:

Сфера пошуку	Критерії, за якими здійснюється пошук
Урок	Рівень творчості, пізнавального інтересу, нестандартне мислення
Результати письмових робіт	Інтелект, ерудиція, лексика, природні задатки
Учнівські олімпіади, конкурси	Інтелект здатності, нестандартність мислення неординарність підходів
Анкетування, тестування	Лідерські якості, ерудиція, оригінальність, об'єктивність самоаналізу
Бібліотека	Вивчення запитів, інтересів, допитливості

Виховна робота	Рівень активності, ініціативності, свідомості, відповідальності, наявність інших загальнолюдських якостей
----------------	---

У стінах звичайної школи обдаровані діти зустрічаються з численними труднощами. Їхня несхожість на однолітків не завжди складається на їх користь, контакти з однокласниками проблематичні. Дуже часто буває, що талановиті діти не вміють себе виразити серед однолітків. У них немає уміння спілкуватися, їм потрібні допомога психолога.

Як показує досвід роботи з такими дітьми, обдарована дитина відрізняється емоційністю, а часто і соціальною «незрілістю». Часто буває, що обдарована дитина, не прийнята своїми однокласниками, утрачає впевненість у собі, почуває себе самотньою.

Крім психологічних проблем, обдаровані діти мають часом і недостатній фізичний розвиток, тому що весь вільний час віддається розвитку інтелекту. Заняття фізкультурою і спортом необхідні всім дітям, тим більше для дитини з неординарними здібностями.

Педагогічний колектив нашої школи тісно співпрацює з батьківською громадськістю. Тим паче, що в сільській школі, коли дітей у класах небагато, можливості вивчити умови кожної сім'ї є великі. Переконані в тому, що у кожній дитині є задатки, які можуть розвинути у здібності. Побачити їх, відчути, розвинути – це справа педагога і батьків.

ЛІТЕРАТУРА :

1. Дубравська Д. М. Основи психології. – Львів: Світ, 2001. – С.233 – 235.

2. Зазимко О. Психолого – педагогічні вимоги до ідентифікації технічної обдарованості в юнацькому віці // Педагогіка і психологія. – 2001. № 2. - , 14 – 23.
3. Каган М. С. Человеческая деятельность – М., 1974. – С. 14 – 34.
4. Ліндсей Т., Халл К., Томпсон Р. Творче і критичне мислення : Хрестоматія загальної психології. Психологія мислення. – М., 1981. – С.178
5. Яковлева Е. Л. Психология развития творческого потенциала личности. – М.: Флинта, 1997
6. Учителю об одаренных детях/Под ред. В. П. Лебедевой, В. И. Панова. – М: Молодая гвардия, 1997. – С. 354.